



Constantin CUCOȘ

dr., prof. univ., Universitatea Al. I. Cuza din Iași

Caracteristici și criterii de calitate a unui conținut didactic de tip e-learning

CZU 37.091 | doi.org/10.5281/zenodo.3695301

Rezumat: *Articolul se focalizează pe evidențierea unor criterii de pertință și de calitate a conținuturilor livrate prin intermediul mediului virtual, inclusiv a celor care se transmit prin dispozitivele de formare de tip e-learning. Trece în revistă o serie de standarde de calitate, pornind de*

la experiența învățării virtuale, aflată în curs de derulare și expansiune, dar și prin preluarea unor criterii tradiționale, care se dovedesc a fi valabile și în învățarea mediată de calculator. Aceste criterii devin necesare atât pentru cei care generează și propun astfel de conținuturi, cât și pentru beneficiari, pentru a le permite să aleagă în cunoștință de cauză cele mai bune cursuri dintre cele propuse online.

Cuvinte-cheie: *e-learning, conținut educațional, curriculum, didacticizare, evaluare.*

Abstract: *The article highlights a number of pertinence and quality criteria for content presented through a virtual medium, including that which is distributed via e-learning training devices. We review a set of quality standards based on the virtual learning experience, which is currently being developed and expanded, but also based on certain traditional criteria that prove to be equally valuable in computer-assisted learning. These criteria become necessary both for those who generate and suggest such content and for potential learners, who may thus be equipped to choose the best courses offered online.*

Keywords: *e-learning, didactic contents, curriculum, didacticization, assessment.*

INTRODUCERE

Alături de învățarea clasică, ce presupune coexistență și prezență fizică, într-un cadru bine desenat din punct de vedere spațial și cronologic, în ultimele decenii s-a ivit un nou mediu de învățare, cel electronic, datorat noilor tehnologii de informare și comunicare. Termenul de *e-learning* desemnează acea realitate educațională realizată prin intermediul rețelelor electronice și prin implicarea noilor tehnologii comunicaționale și multimedia. Prefixul *e* trimite la termenul de *electronic*, de *online*, de conectivitate directă sau amânată cu o entitate receptoare sau transmițătoare de mesaje educogene. *E-learning-ul* poate fi înțeles ca o abordare inovativă, interactivă, centrată pe educat, care face din mediul informațional un aliat de primă mână.

Conform unor specialiști în domeniu, pot fi conferite două sensuri conceptului de *e-learning* [4]:

- un sens larg, prin elearning (sau e-learning) înțelegându-se totalitatea situațiilor educaționale în care se utilizează semnificativ mijloacele tehnologiei informației și comunicării. Termenul, preluat din literatura anglo-saxonă, a fost extins de la sensul primar, etimologic, de învățare prin mijloace electronice, acoperind acum aria de intersecție a acțiunilor educative cu mijloacele informatice moderne. Aria semantică a conceptului e-learning interferează cu și se suprapune indefinit variabil pe o multitudinea de termeni ce surprind varietatea experiențelor didactice care pot beneficia de suport tehnologic: instruire asistată/mediată de calculator, digital/mobile/online learning/education, instruire prin multimedia etc. Sub denumirea de software didactic/educațional, o gamă largă de materiale

electronice (pe suport digital/multimedia) sunt dezvoltate pentru a susține procesul de educație: hărți, dicționare, enciclopedii, filme didactice, prezentări în diverse formate, cărți (e-books), teste, tutoriale, simulări, software care formează abilități, software de exersare, jocuri didactice etc.;

- un sens restrâns, e-learning reprezentând un tip de educație la distanță, ca experiență planificată de predare-învățare organizată de o instituție ce furnizează mediat materiale într-o ordine secvențială și logică pentru a fi asimilate de studenți în manieră proprie. Mediarea se realizează prin noile tehnologii ale informației și comunicării – în special prin Internet. Internetul constituie atât mediul de distribuție al materialelor, cât și canalul de comunicare între actorii implicați. Funcțional deocamdată doar la nivelul învățământului superior și în educația adulților, sistemul de instruire prin Internet replică și adaptează componentele demersului didactic tradițional/ față-în-față: planificare, conținut specific și metodologie, interacțiune, suport și evaluare.

Dintotdeauna, avansul tehnologic a iradiat și la nivelul structurilor de formare. Revoluția adusă de noile tehnologii constituie o provocare și pentru felul cum se face educația la un moment dat. Noua realitate educațională poate fi chestionată din mai multe puncte de vedere, după cum urmează [1]:

Dimensiuni ale e-learning-ului din punct de vedere:	Descriere
Instituțional	E-learning-ul este asimilat unei afaceri administrative, publice, contextualizată din perspectiva formativă și academică.
Managerial	Conducerea vizează maximizarea caracterului educogen al mediului sociocultural și disiparea inteligență a cunoașterii.
Tehnologic	E-learning-ul oferă suportului tehnic o relevanță cu totul aparte; infrastructura de ordin hardware și software face posibil noul cadru de instruire.
Pedagogic	Dimensiunea pedagogică este intrinsecă edificiului e-learning și vizează rezolvarea unor probleme privind decelarea conținuturilor, stabilirea obiectivelor, proiectarea metodologică, organizarea situațiilor de învățare etc.
Etic	Considerațiile de ordin etic vizează stabilirea influențelor de ordin socio-politic, privind diversitatea culturală, particularitățile educațiilor, inegalitățile digitale etc.
Profilul interfeței	Interfața facilitează relația dintre emitentul cunoașterii și beneficiarul aflat în fața calculatorului; structura unei pagini web, design-ul și conținutul acesteia, dispozitivele de navigare, accesibilitatea, incitățile prevăzute sunt tot atâtea elemente care generează un bun contact.
Suport-resursă	Resursa poate fi directă, dar și implicită, prin promovarea unor circuite suplimentare de informare (trimiteri către alte pagini web).
Evaluare	Evaluarea și controlul sunt consubstanțiale acestei formule, atât la nivelul achizițiilor educațiilor cât și al dispozitivelor de formare propriu-zise.

Desigur, toate aceste dimensiuni devin relevante pentru a valida acest dispozitiv de învățare, a-l integra și valorifica în diverse contexte de formare. Ne vom focaliza, însă, în demersul actual, pe dimensiunea și pe criteriile de ordin pedagogic care stau la baza edificării unei situații de învățare cu efect benefic și major pentru educația contemporană.

CARACTERISTICILE CONȚINUTURILOR INSTRUȚIONALE DE TIP E-LEARNING

Curriculumul care se disponibilizează prin noile tehnologii trebuie să suporte redefiniri și redimensionări de ordin tehnic și pedagogic, ținând cont atât de caracteristici intrinseci noului cadru de învățare (de-localizarea formării, a-sincronicitate, autonomia sporită a educatului), cât și de o serie de parametri ce caracterizează contextul mai larg, de ordin sociocultural, în care se realizează educația. Cunoașterea savantă, prezentă atât de pregnant în conținuturile clasice, trebuie să facă loc,

într-o măsură mult mai mare, cunoștințelor procedurale, de ordin metodologic și cu caracter oarecum metacognitiv. Nu numai *ce* să știe va fi important pentru elev, ci *cum* să știe, cum să caute, cum să semnifice cunoașterea – acesta pare a fi scopul noului parcurs educativ. Sugerăm, mai jos, câteva caracteristici ale conținuturilor instructionale de tip e-learning.

1. Granularitatea și secvențialitatea cunoașterii vehiculate. Cunoașterea didactică, ca principal referențial de accesat, este astfel structurată încât să existe o anumită independență a entităților care o compun, dar să asigure și o anumită solidaritate a întregului. Elementele de conținut se decelează astfel încât să existe o suficientă autonomie a acestora, dar și o dependență specifică la un alt nivel. Granularitatea se realizează prin decuparea conținutului în unități de sine stătătoare, care, prin combinare, generează un întreg mobil, mai larg sau mai restrâns, amplitudinea ținând de posibilitățile cursantului de dilatare a unui spațiu problematic.

2. Modularitatea, respectiv proprietatea asigurării unei articulări globale a elementelor de conținut și a unei reconfigurări circumstanțiale.

Fiecare element cognitiv este legat sau „caută” un alt element ce conduce la o îmbogățire pe ansamblu. Ceva se poate lega de altceva, combinatorica fiind nesfârșită. Secvențele informaționale se decelează printr-o prelucrare minuțioasă a temei, asigurându-se coerența internă a acestora. Totodată, e nevoie și de o deschidere de principiu către alte cuante informaționale, alcătuind un ansamblu, care le rândul său trebuie să fie dinamic, generator de noi poziționări și semnificări.

3. Dimensionarea flexibilă a conținuturilor, pe „măsura” educaților, în concordanță cu individualitățile și particularitățile multiple.

Individualizarea presupune o configurare multietajată a conținuturilor astfel încât fiecare subiect să găsească în oferta pusă la dispoziție elemente convenabile, care să-l intereseze și pe care să le poată înțelege. Parcursul de formare se diferențiază de la individ la individ, personalitatea individuală fiind prezervată și întărită. Manipularea cunoașterii va sta, astfel, la discreția educatului. Chiar dacă elementele bazale sunt aceleași, prin combinatorica infinită a acestor entități funciare se vor genera platforme ideatice dintre cele mai diferite, evitându-se dictatul și uniformizarea cognitivă, atât de periculoase pentru sănătatea spiritului uman.

4. Asigurarea unei performanțivități și a unor ritmuri particulare de accesare și de cuprindere.

Nimeni nu este obligat să meargă în întregul complex cognitiv și să înțeleagă totul. Fiecare poate progresa în ritmul propriu, specific. Dacă ceva nu este cuprins, se poate lăsa pentru o învățare ulterioară.

5. Progresivitatea și multilateralitatea accesării savoir-ului, întrucât intrarea în câmpul cunoașterii se poate face prin mai multe locuri, niciunul impunându-se ca fiind privilegiat. Ceea ce este important poate fi învățat fără a se cunoaște toate elementele ansamblului. Învățarea de tip „fractal” și-a găsit, în fine, o formă concretă de manifestare. Secvența (fărăma) de cunoaștere poate capta *in nuce* toată amploarea sau splendoarea noosferei. Accesul la cunoaștere se face treptat, secvențial, rămâne deschis, neinstaurându-se doar o singură „poartă regală” de intrare totală în edificiul cunoașterii.

6. Caracterul auto-structurant al conținutului, în sensul că acesta se auto-conduce și se auto-edifică, prin elementele metodologice ce însoțesc traseul de cunoaștere propriu-zis. La tot pasul, cursantul găsește indici metodologici de înțelegere, marcatori suplimentari de semnificare și de lărgire a edificiului cunoașterii. Ți se dau nu numai cunoștințe, ci și căi de interpretare a acestora, trasee către noi sensuri, alternative de căutare și cuprindere. Ești învățat cum să înveți mai departe.

POSSIBILE CRITERII DE EVALUARE A UNUI CURS ONLINE

Un curs online este o provocare atât didactică, cât și tehnică, informatică. Generarea unui conținut de acest tip presupune complementaritatea de competențe, recentrări discursive și explicative, dar și noi tipuri de didacticizări, de corelări inspirate dintre conținut și formă, dintre așteptat și imprevizibil, dintre știut și neștiut, dintre continuitate și discontinuitate, dintre ce este dat și aflat pe cont propriu. Considerăm că evaluarea unui astfel de produs – compozit (ca structură) și colaborativ (ca autori ai secvențelor/etajelor de conținut) – se poate realiza pornind de la următoarele elemente:

1. *Conținutul științific*, ceea ce presupune verificarea dacă în programul sugerat se propun informații la zi, relevante, validate, expertizate de comunitatea oamenilor de știință dintr-un domeniu sau altul.

2. *Structura design-ului instrucțional*, adică în ce măsură se asigură coerența ansamblului, explicitările respectă principiul completitudinii, neredundanței, interdisciplinarității, integralității, deschiderii interpretative și dacă diapazonul strategic și metodologic este compatibil cu caracteristicile vârstei, cu specificul conținutului informațional etc.

3. *Deschidere spre strategii/metode de auto-învățare*, explicite sau implicite, în perspectiva reperării de către educat nu numai a unor cunoștințe, ci și a unor metode de accesare, interpretare, semnificare a acestora și, mai ales, de învățare pe mai departe.

4. *Autonomia educatului în dispozitivul instrucțional*, în sensul creării unei libertăți de mișcare care, pe baza competențelor achiziționate, educatul să își croiască piste independente, libere de avans în cunoaștere.

5. *Interactivitatea* pe direcția elev-profesor, elev-elev, elev-expert etc., mai exact, cum sunt implicați utilizatorii în propria formare, care este gradul de interactivitate, cum este stimulat, întreținut etc.

6. *Antrenare și motivare* în învățare, în sensul activării unor resurse motivaționale prin marcatori specifici, gratificări simbolice, valorizări suplimentare, etichetări ale avansului sau excelenței în rezolvarea de noi probleme.

7. *Economicitate și parcimonie*, în sensul că programul trebuie să fie ușor de vizualizat și de accesat, permițând o orientare operativă, economicoasă, sporitoare.

8. *Trimiteri/angajări de alte structuri media*: apelul la un evantai de structuri vizuale, statice sau dinamice, grafice, animații, filme, simulări, efecte video/sonore etc.

9. *Auto-construcție și feedback*, care permit o dezvoltare/perfectare din mers a programului, atât de către profesor cât și de elev și care oferă la tot pasul, ambilor parteneri, informații referitoare la progres, dificultăți, oportunități, carențe, realizări, provocări, zări de atins etc.

10. *Forma/estetica programului*, în sensul că programul este atrăgător ca artefact, ca exterioritate formală

prin desen, imagistică, cromatică, dinamică, obiect informatic ce procură bucurie artistică și bună dispoziție.

Un model de circumscriere a relevanței conținutului de tip online este dat de un referențial valoric, sugerat de Grupul Editorilor Educaționale Europene ce a fost gratificat cu Premiul pentru cel mai bun manual (vezi [6]). Facem precizarea că sistemul evaluativ invocat se pretează, mai ales, la conținuturile unui manual clasic, și deci, prin extensie, la cunoștințele explicitate de un produs virtual. Iată care ar fi criteriile, pe care le vom contextualiza pentru situația unor cursuri livrate în spațiul virtual:

1. Relevanța. Se referă la caracterul adecvat/potrivit al problematicii invocate în suport în raport cu nevoile, obiectivele și scopurile utilizatorului (elevul, profesorul etc.). Relevanța se poate referi atât la conținut, cât și la metodologia implicată ce prezidează învățarea propriu-zisă. Principiul relevanței conține următoarele sub-principii:

- Centrarea pe elev: suportul curricular (conținutul, situațiile invocate, abilitățile cerute) ia în considerare caracteristicile personale ale elevilor. Aceasta cere o bună cunoaștere a elevilor și a nevoilor lor, precum și realizarea unei diferențieri în selecția și organizarea materialelor, în așa fel încât suportul curricular să corespundă diferențelor dintre elevi.
- Caracterul adecvat/potrivit: suportul curricular este potrivit cu contextul în care va avea loc învățarea. Abordările, materialele, exemplele și activitățile iau în considerare caracteristicile sociale, culturale și educaționale ale elevului.

2. Transparența/accesibilitatea. Se referă la acele caracteristici ale suportului care din punct de vedere cognitiv, contribuie la „facilizarea” accesului și utilizării. Aceasta conține următoarele sub-principii:

- Claritatea scopurilor: suportul curricular indică în mod clar obiectivele învățării. Cu alte cuvinte, utilizatorului i se dă ocazia să stabilească dacă suportul curricular se potrivește cu nevoile lui. Mai mult, abilitățile ce vor fi exersate și nivelul de performanță până la care elevul trebuie să ajungă sunt specificate în mod clar.
- Claritatea formulării rezultatelor pe care le va obține elevul: suportul curricular îl ajută pe elev să devină conștient de achizițiile pe care le realizează, de progresul în însușirea materiei, să determine în fiecare moment stadiul în care se află în raport cu obiectivele învățării.
- Claritatea prezentării: conținutul suportului curricular este clar organizat, modul de structurare a fiecărei unități de conținut este logic și ușor de înțeles, instrucțiunile sunt clare.
- Claritatea principiilor metodologice: suportul curricular sprijină profesorul din punct de vedere metodic, explicând perspectiva din care a fost abordat procesul învățării. Pentru profesor, este important ca fundamentele și scopurile metodologice să fie clar explicate.

3. Validitatea. Se referă la consistența internă a conținutului/materialelor, la modul în care conținutul și metoda se sprijină reciproc – ceea ce facilitează procesul de predare-învățare. Principiul validității conține următoarele sub-principii:

- Coerența internă: conținuturile și materialele sunt bine construite, cu o consistentă inter-relaționare între părțile lor. Prezentarea, explicațiile, activitățile practice, exercițiile, modalitățile de evaluare și de feedback etc. sunt inter-relaționate coerent.
- Unitatea metodologică: conceperea conținutului suportului curricular, selecția activităților și exercițiilor reflectă premise metodologice valide.
- Caracterul unitar și coerent al textului: suportul curricular este unitar sub aspectul limbajului și stilului. Textele autentice citate sunt relevante, adaptarea textelor respectă principiile logice și deontologice.
- Integritatea factuală: suportul curricular prezintă informații corecte, exemplele și afirmațiile sunt corecte, se referă la comportamente sociale autentice.
- Practicabilitatea: exercițiile și activitățile pot fi efectuate cu succes de către elevii avuți în vedere. Gradul de dificultate al acestora corespunde nivelului elevilor.

4. Atractivitatea. Acest principiu sintetizează toate acele caracteristici ale suportului curricular care fac apel la elev și, ca urmare, contribuie la întărirea motivației pentru învățare a acestuia. Principiul atractivității conține următoarele sub-principii:

- Caracterul prietenos: suportul curricular este ușor de folosit, conținutul este ușor accesibil, cu o interfață prietenoasă și cu ilustrații potrivite. Acest aspect este deosebit de important mai ales în cazul materialelor multimedia și a celor destinate învățării autonome/independente.
- Interactivitatea: suportul curricular construiește un dialog cu elevul, îi oferă sprijin și feedback, stimulează curiozitatea elevului și generează o atmosferă plăcută.
- Varietatea: conținutul suportului curricular se caracterizează printr-o largă varietate de activități, tipuri de interacțiune (elev-elev, elev-profesor) și ritmuri de lucru. Motivația pentru studiu a fiecărui elev poate fi stimulată de către profesor prin accentuarea cu preponderență a acelor activități care corespund nevoilor și intereselor fiecărui elev.
- Sensibilitatea: materialele și activitățile iau în considerare dimensiunea afectivă a învățării, permit crearea unui mediu de învățare atractiv, în care progresele elevului sunt încurajate, corecțiile nu blochează dorința elevului de a învăța și există atenție și răbdare cu elevii care învață mai greu.

5. Flexibilitatea. Se referă la modalitățile individuale (atât cognitive, cât și afective) de abordare a procesului predării-învățării, la acele caracteristici ale

suportului curricular care sunt sensibile la specificitatea individuală a utilizatorului, inclusiv la diferențele dintre diferitele grupuri în clasă. Principiul flexibilității conține următoarele sub-principii:

- **Individualizarea:** suportul curricular ia în considerare diferitele caracteristici ale elevului, cum sunt experiențele sale de învățare anterioare, stilul de învățare, dispoziția pentru învățare, autonomia etc. Suportul curricular permite diferitelor tipuri de elevi să folosească activități sau tehnici de abordare a temelor diferite.
- **Adaptabilitatea:** suportul curricular permite extinderi, reduceri, adaptări în sensul reducerii gradului de dificultate sau al creșterii caracterului provocator/stimulativ în raport cu diferite scopuri ale învățării. Conținutul este suficient de deschis și flexibil ca să permită unui anumit elev să aprofundeze în mod special o temă sau sarcina particulară care îl interesează.

6. Caracterul deschis/generativ. Se referă la caracteristica suportului curricular de a facilita dezvoltarea cognitivă și transferul a ceea ce s-a învățat la alte contexte și la sarcini mai generale. Principiul caracterului deschis și generativ conține următoarele sub-principii:

- **Transferabilitatea:** suportul curricular încurajează transferul strategiilor de lucru, abilităților și conținuturilor informaționale de la activități controlate către activități ghidate și, mai departe, către activități libere, de la un context la altul, în interiorul clasei și în afara ei.
- **Integrarea:** conținuturile suportului curricular se construiesc pe baza cunoștințelor anterioare (în mod progresiv) și îl ajută pe elev să relaționeze conceptele.
- **Dezvoltarea cognitivă:** suportul curricular oferă elevului oportunitatea de a învăța să învețe (strategii cognitive, strategii de rezolvare a problemelor, antrenament etc.) și de a deveni conștient de aceste aspecte ale învățării.

7. Participarea. Se referă la capacitatea suportului curricular de a oferi elevului și profesorului posibilitatea de a face alegeri și de a împărtăși responsabilitatea în procesul predării-învățării. Principiul participării conține următoarele sub-principii:

- **Implicarea:** suportul curricular permite elevului să fie deplin și activ implicat în procesul învățării. Aceasta presupune că activitățile – atât în dimensiunea lor cognitivă, cât și în dimensiunea lor afectivă – să fie concepute în așa fel încât elevul să dispună în fiecare moment de cunoștințele și abilitățile necesare pentru a lua parte la procesul învățării.
- **Interesul personal:** conținuturile și activitățile suportului curricular încurajează elevul să integreze interesele, atitudinile, opiniile și experiențele sale în procesul învățării, astfel încât să poată conferi respectivelor activități un sens personal, ele să devină semnificative pentru el.
- **Parteneriatul:** suportul curricular încurajează elevul să facă alegeri, să participe la luarea deciziilor și să își asume responsabilitatea pentru învățare.

8. Socializarea. Se referă la „valoarea adăugată” pe care suportul curricular o aduce, dincolo de competențele efectiv predate/exersate. Principiul socializării este realizat dacă suportul curricular vizează:

- **Abilități sociale:** conținuturile și activitățile urmăresc să promoveze și să dezvolte la elevi abilități sociale, cum sunt capacitatea de a coopera și de a lucra împreună cu ceilalți, de a empatiza. În plus, elevii sunt încurajați să dezvolte concepte noi și să privească lucrurile din perspective diferite.
- **Conștiința interculturală:** suportul curricular cere elevilor să reflecteze asupra cunoștințelor și modului de înțelegere specific culturii căreia îi aparțin, dar și asupra altor culturi, ca și asupra atitudinii lor față de acestea.

ALTE REPERE DE ANALIZĂ A CALITĂȚII SUPPORTURILOR DE ÎNVĂȚARE ONLINE

Orice inițiativă de elaborare a unor cursuri online trebuie să fie prefațată de o cunoaștere a principalelor dimensiuni și criterii de stabilire a calității acestui referențial de învățare. În cele de mai jos mai aducem în atenție câteva structuri criteriale pentru elaborarea suporturilor aferente. Iată cum este explicitată evaluarea suportului curricular într-un caiet de sarcini, pe mai multe direcții, după cum urmează [Cf. 4, pp. 186-187]:

1. Conținutul propriu-zis: a) arhitectura conținutului; b) modalități de evaluare; c) harta grafică; d) legături de tip hiper-text.

2. Structura conținutului: a) descrierea conținutului și adecvarea la nevoile actorilor vizați; b) decuparea conținutului în module; c) individualizarea parcurșurilor pedagogice; d) teste și evaluare; e) aspectul grafic; f) dimensiunea intuitivă a navigării; g) posibilitatea de a apela la funcția de ajutor suplimentar; h) performanțele tehnice ale sistemului.

3. Educați: a) accesul la informații specifice (explicitarea obiectivelor, a sumarului, a bibliografiei etc.); b) posibilitatea auto-înscrierii; c) accesul la programele de formare; d) gradul de interactivitate dintre educat și cursuri; e) posibilități de lucru în grupuri; f) funcționalitatea și descrierea dispozitivelor de comunicare sincronă și asincronă dintre tutori/experti și educați; g) mediile utilizate.

4. Tutori: a) funcționalitatea urmăririi educaților și a informațiilor adiacente; b) consultarea și semnificarea rezultatelor testelor; c) elaborarea unui „tablou de bord” al sintezei și al indicatorilor implicați; d) consultarea datelor celor care administrează sistemul de formare.

5. Management: a) consultarea „tablourilor de bord” ale tutorilor și a concluziilor acestora; b) posibilitatea de a accede la informații detaliate despre tutori; c) funcționarea validității înscrierilor; d) urmărirea modului de raportare a educaților la tutori; e) participarea la evaluările realizate de tutori.

6. Expert: a) funcționarea integrării modulelor de formare într-o platformă; b) crearea de filiere și a

parcursurilor pedagogice; c) comunicarea cu tutorii privind calitatea cursurilor.

Dese sunt situațiile când avem de a face cu o serie de formule hibride bazate pe o complementaritate tehnică, psihologică, didactică dintre disponibilizarea online și prezența față în față. Redăm, mai jos, o astfel de grilă de evaluare pentru cursuri hibride de calitate [Cf. 10].

a) **Proiectarea cursului.** Această secțiune se referă la principiile de bază ale proiectării cursului și include: 1) informații generale despre curs, structura și organizarea conținutului; 2) descrierea rezultatelor învățării; și 3) utilizarea strategiilor de predare/învățare aliniate la rezultate ale învățării și componente ale evaluării și asigurarea feedback-ului.

b) **Support și resurse pentru cursant.** Această secțiune se referă la resursele disponibile pentru a sprijini activitatea cursantului. Ea poate acoperi diversitatea modalităților de învățare, măsurile adaptate disponibile și îndrumările pentru finalizarea activităților de curs, precum și utilizarea instrumentelor disponibile. Această secțiune acoperă, de asemenea, instrumentele de comunicare și protocoalele acestora, pe lângă informațiile de contact pentru a ajunge la serviciile relevante de asistență a cursanților.

c) **Utilizarea tehnologiilor.** Această secțiune se referă la integrarea cu succes a unei varietăți de tehnologii utilizate pentru a obține rezultatele așteptate și a sprijini cursanții în activitățile de învățare și evaluare de care dispun. Aceste tehnologii sunt selectate pentru valoarea adăugată, ușurința lor în utilizare și au fost pilotate pentru a verifica fiabilitatea acestora. De asemenea, sunt oferite linii directe pentru ghidarea cursantului.

d) **Organizarea cursului și prezentarea conținutului.** Această secțiune se referă în principal la structura cursului, prezentarea vizuală și experiența de navigare. Aceasta include disponibilitatea informațiilor generale despre curs și explicații despre conținutul și formatul cursului pentru a ghida cursanții în experiența lor de învățare.

Care sunt avantajele utilizării unei grile de evaluare? Aceasta asigură o descriere detaliată a unui proces de evaluare a calității care: 1) identifică criteriile de calitate care trebuie îndeplinite; 2) definește standardele și așteptările de performanță; 3) oferă feedback clar și fără echivoc care permite profesorului să-și îmbunătățească activitatea pe viitor.

Când se proiectează, actualizează, perfecțiază un astfel de curs e indicat să se țină cont de următoarele principii:

Principiul 1: Favorizarea interacțiunilor elev-profesor. Este important ca profesorii să ofere elevilor direcții clare pentru optimizarea interacțiunilor.

- ✓ Informați elevii despre disponibilitatea dvs. și despre cea mai bună modalitate de a comunica cu dvs. De exemplu, pot folosi e-mail, conferință video

(Adobe Connect) sau forul de discuții publice? Dacă da, pentru ce tip de întrebări sau cereri?

- ✓ Asigurați-vă că setați standarde clare cu privire la timpul estimat pentru a răspunde la mesajele elevului. De exemplu, în 24 sau 48 de ore, în conformitate cu un interval definit (de la 9 la 18 pm?).

Principiul 2: Sprijinirea colaborării elevilor. Un curs bine proiectat oferă un nivel de colaborare relevant și util pentru învățare.

- ✓ Activitățile și munca în grup încurajează interacțiuni semnificative.

Principiul 3: Promovarea învățării dinamice. Utilizarea strategiilor de învățare dinamică poate ajuta la realizarea acestui lucru.

Principiul 4: Oferirea de feedback rapid. Atât elevul, cât și profesorul învață prin retroacțiune/feedback. De exemplu, elevul realizează că a înțeles, ce a înțeles, ce urmează să îmbunătățească; în timp ce profesorul este informat despre eficacitatea învățării acestuia.

- ✓ Feedback-ul oferit poate fi simplu, cum ar fi recunoașterea faptului că elevul a finalizat o etapă a unei lucrări sau, mai detaliat, de exemplu atunci când corectează o lucrare în sesiune și oferă feedback specific asupra performanței elevilor în timp pe parcursul întregii activități. În general, feedback-ul eficient este constructiv, precis și în timp util.

Principiul 5: Maximizarea timpului petrecut pentru activitățile de învățare. Pentru a menține elevii concentrați pe sarcinile de învățare prezentate și pentru a planifica munca, se sugerează ca aceștia să fie informați cu privire la calendarul și durata anticipată a fiecăreia dintre sarcini. De exemplu, „citiți articolul X folosind întrebările de ghidare (45 de minute)”.

Principiul 6: Comunicarea exigențelor așteptate. Este important să clarificați elevilor că formula hibridă (online și față în față) nu le acordă timp liber în perioadele în care învățarea are loc online, decât în varianta față în față.

- ✓ Asigurați-vă că comunicați și sunteți înțeleși în legătură cu ceea ce se așteaptă de la un curs și oferiți activități online provocatoare, cu ghidaje și exemple clare din care elevii pot învăța.

Principiul 7: Respectarea diversității talentelor și a modalităților de învățare. Un mediu online oferă elevilor oportunități de a învăța în ritmul propriu și în funcție de preferințele lor. Pentru a face acest lucru, se sugerează transmiterea informațiilor în mai multe formate (de exemplu: scris, audio, video sau imagine) și a le permite elevilor să aleagă (de exemplu, subiectul lucrării sau formatul predării lucrării). Aceste alegeri permit în continuare profesorului să propună opțiuni, orientări și cerințe pentru a ghida și maximiza învățarea.

Alexandre Roberge [8], într-un articol ce se referă la evaluarea unui consorțiu de colegii și universități

din Maryland, care promovează calitatea învățării electronice încă de la mijlocul anilor 2000, a elaborat o listă de standarde împărțite în 8 teme majore, specificate după cum urmează: Prezentarea și introducerea în curs; Obiectivele de învățare; Lucrările și evaluarea; Materialul didactic utilizat; Activitățile de învățare și interacțiunile cu elevii; Tehnologiile implicate în curs; Suportul asigurat pentru elevi; Accesibilitate.

Interesante, în acest context, sunt și criteriile de evaluare a unui site educațional [Cf. 7]:

1. Prezentare

1.1. Site

Numele site-ului	
Adresa	
Descriere	
Publicul țintă	
Data creării	
Data actualizării	

1.2. Limba interfeței

Engleză	
Franceză	
Română	
Alte limbi	

1.3. Activități propuse

Exerciții	
Jocuri	
Legături	
Chat	
Forum	
Sunet	
Video	
Text	
Hipertext	
Încărcare	

2. Analiza interfeței

2.1. Conținut

Elemente de conținut	Suficient	Bine	Excelent
Pagină de întâmpinare explicită			
Obiectiv pedagogic clar definit			
Logica organizării activității			
Pertinența resurselor			
Calitatea limbii			
Consemne clar definite			
Ilustrație pertinentă			
Lizibilitatea textelor			
Calitatea imaginilor			
Legături relevante			

2.2. Navigare

Elemente definiții	Suficient	Bine	Excelent
Ușurința navigării			
Comprehensiunea butoanelor			
Facilitatea găsirii informației indicate pe pagină			
Tablă de materii și structură coerentă			
Rapiditatea încărcării			
Încărcarea unor programe adiacente			

3. Analiză pedagogică

3.1. Exerciții structurale

Aspecte ale exercițiilor	Suficient	Bine	Excelent
Modul de rezolvare a erorilor			
Diversitatea exercițiilor			
Pertinența exercițiilor			
Ușurința de abordare			
Consemne clare			
Adaosuri (sunet/video)			

3.2. Activități ludice

Aspecte ale exercițiilor	Suficient	Bine	Excelent
Interes			
Ușurință de abordare			
Consemn clar			

CONCLUZII

Este evident că învățarea în societatea cunoașterii presupune o nouă perspectivă asupra conținuturilor învățării prin integrarea noutăților aduse de noile tehnologii de informare și comunicare, acest efort presupunând curaj, creativitate și activism colaborativ din partea mai multor actori, atât „tradiționali” (profesor, didactician, manager școlar etc.), cât și „moderni” (informatician, inginer de sistem, web-designer etc.). Provocările prezente și de viitor vor fi aduse nu numai de dinamica inerentă conținuturilor cunoașterii, ci și a modalităților de disponibilizare a acestora care nu pot fi neglijate. Dimpotrivă, acestea pot imprima o altă valoare conținuturilor de învățare, care vor fi puse într-o nouă lumină tocmai de noile cadre de transmitere a savoirului. De aceea, pregătirea profesorilor trebuie orientată în viitor nu numai spre conținuturile de învățare, ci și spre noile tehnologii în perspectiva integrării acestora cu folos în procesul de învățare. Profesorii trebuie să-și formeze noi competențe, nu numai de a selecta și gestiona obiecte pedagogice preexistente, ci și de a construi, parțial sau total, părți importante ale acestora, de a combina sau resemnifica inteligent module de conținuturi, de a reconfigura

ansambluri curriculare oportune într-o situație sau alta, de a incita pe elevi pentru a veni cu partea lor de contribuție. Un bun profesor va deține nu numai o competență asupra conținutului, ci și a prezentării aceluși conținut prin recursul la suporturi tehnice care maximizează și motivează procesul de învățare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. AFEC-Info. Communication électronique *Programme Leonardo da Vinci*. 2004. Pe: <http://afecinfo.free.fr/afec/index.htm>.
2. Bellier S. *Le e-learning*. Paris: Editions Liaisons, 2001.
3. Cucuș C. *Informatizarea în educație. Aspecte ale virtualizării formării*. Iași: Polirom, 2006. Pe: <http://www.elearning.ro/elearningromania>
4. Istrate O. Lessons learned from developing online training for humanitarians. In: *Knowledge Management & E-Learning*, 9(4), 2017, pp. 419-432.
5. Mingasson M. *Le guide du e-learning. L'organisation apprenante*, Editions d'Organisation, Paris, 2002.
6. North B. et al. *Quality in Language Teaching-Learning*. 2005. Pe: <http://www.quiltnetwork.org/home.php?page=author&PHPSESSID=8ab07d5f70c15f200f1842481e1476eb>
7. Perrot Th. Grille d'évaluation d'une site internet pédagogique. 2005. Pe: <http://www.polarfle.com>
8. Roberge A. Une grille d'analyse de la qualité des cours en ligne. Une initiative américaine de plus en plus adoptée dans le domaine du e-learning. 2019. Pe: <https://cursus.edu/articles/34791/une-grille-danalyse-de-la-qualite-des-cours-en-ligne#.XYRZyEYzZPZ>
9. Viens J., Wyrsh A. Regards et perspectives: l'évaluation au service de la qualité pédagogique des formations eLearning. *Revue suisse de sciences de l'éducation*, 26/e année, Academic Press. Fribourg, 2004.
10. Wright C. R. *Criteria for Evaluating the Quality of Online Courses*. Instructional Media and Design, Grant MacEwan College. 2005. Pe: <http://www.imd.macewan.ca/imd/content.php?contenting=36>
11. <https://saea.uottawa.ca/site/files/docs/SAEA/fonds-hybride/2017/SAEAAQGrille.pdf>